

QATARWASHING LEIDT TOT QATARBASHING

We zijn nog niet halfweg en hierbij alvast ons woord van 2022: Qatarbashing. De hoeveelheid munitie is dan ook te mooi om te laten liggen: schending van rechten van arbeiders, vrouwen, holebi's en het klimaat, voor zover dat al enige rechten zou hebben. De Qatari, het afgelopen decennium uit het niets uitgegroeid tot zowat 's werelds grootste sportsponsors, zetten massaal in op sportwashing om zichzelf een prestigieus en fatsoenlijk imago aan te meten. Dat pakt echter contraproductief uit, en de sport wordt steeds meer een massale roepoeter om alles wat fout is aan het oliestaatje uit te vergroten.

Naar de rechten van dorstige voetbalsupporters heeft Qatar dit najaar alvast wel oren: is in het openbaar alcohol nuttigen in Qatar illegaal, dan komen er voor het WK voetbal speciale fanzones waar het zowaar wél zal mogen. Zouden er ook speciale ruimtes worden voorzien voor homoseksuele supporters, iets wat in Qatar ook verboden is? Dat valt te betwijfelen, en zal tot nog meer bashing leiden. Of hoe de sportwashing door Qatar – Qatarwashing – leidt tot nog meer Qatarbashing. (MH)

FOTO: ANFP/STO

JEROEN SCHEERDER

De sportscène als Europees slagveld

Februari 1984. In het voormalige Joegoslavië is Sarajevo de gaststad voor de veertiende Olympische Winterspelen. Nooit eerder viel een socialistisch land die olympische eer te beurt. De Joegoslavische veelvolkerenstaat beleeft een cultureel, politiek en sportief hoogtepunt in zijn bestaan. Een vlekkeloze organisatie, de bij de openingsceremonie omgekeerde olympische vlag niet te na gesproken.

Tien jaar en een burgeroorlog later resteren als olympisch erfgoed slechts totaal verloederde en verwoeste sportaccommodaties, van het olympisch Kosevo-stadion in het stadscentrum tot de van graffiti voorziene bobsleebaan, springschansen en skipistes in de bergrijke omgeving. In de jaren negentig hebben de Serviërs de olympische sportcampus immers als militaire uitvalsbasis ingepalmd. Een aan flarden geschoten herinnering aan olympische grandeur. De wereld heeft net afscheid genomen van de Koude Oorlog, maar op de Balkanese sportvelden woedt volop een genocide. Een deel van de olympische site wordt een begraafplaats. Een laatste rustplaats voor de duizenden omgekomen inwoners.

Juni 2012. Oekraïne en Polen organiseren gezamenlijk het EK-mannenvoetbal. Een maandlang voetbalplezier op het Europese continent. Het organiserende landenduo komt er na de groepsfase niet meer aan te pas. Spanje daarentegen weet als eerste land zichzelf als Europees kampioen op te volgen. Dat doet het door in de finale Italië met vier tegen nul naar huis te spelen. In de kwart- en halve finales heeft Spanje twee andere voetbalnaties – respectievelijk Frankrijk en Portugal – lik op stuk gegeven. Tot daar het sportieve luik. Plaats van het gebeuren is de Donbas Arena, thuishaven van de Oekraïense topclub FC Sjachtar Donetsk én architecturaal symbool van de naoorlogse heropstanding van Oost-Europese landen.

Nauwelijks twee jaar na het EK ontstaat in de Oost-Oekraïense oblasten Donetsk en Loehansk een gewapend conflict tussen enerzijds het Russische leger en pro-Russische separatisten en anderzijds het Oekraïense leger. De Donbas Arena komt in handen van de rebellen, wordt in oktober 2014 vernield en is sindsdien niet meer in gebruik voor wedstrijden van de thuisploeg. Het voetbalveld van FC Sjachtar vlucht weg van het Oost-Oekraïense oorlogsfront en kan achtereenvolgens voor zijn matches terecht bij FC Karpaty Lviv, Metalist Charkov en – jawel – aartsrivaal Dynamo Kiev. Alsof Anderlecht in oorlogstijd zijn toevlucht zou zoeken op het veld van Club Brugge. Op de vlucht voor oorlog om te kunnen voetballen. Eenzelfde lijdensverhaal voor FC Zorja Loehansk dat zijn Avanhard Stadium in juli 2014 vernietigd ziet en daardoor voetbalasiel zoekt en krijgt bij de voormalige Oekraïense eersteklasser Metaloerh Zaporizja in de Slavoetsj Arena. Het stadion van Metaloerh kan tot op heden dankzij zijn fans voorlopig uit Russische handen worden gehouden. Supporters als krijgshaftige redders van hun stamclub.

Met de Russische invasie van Oekraïne in februari 2022 is het aantal door de oorlog geïmpacteerde voetbalclubs verder toegenomen. Zo werd de Lviv Arena met steun van haar thuisspelers intussen tot een vluchtelingenkamp omgebouwd en zijn in maart en april laatstleden zowel het olympisch trainingscentrum als het voetbalstadion van FC Desna Tsjernihiv volledig geruïneerd door Russische lucht-

aanvallen. De volgende stap? De grasmat van voetbaltempels als kerkhof

En dus verworden Europese voetbalvelden tot oorlogslagvelden. De herinnering aan de Tweede Wereldoorlog of de Balkanoorlog is nog niet vervaagd of daar fungeren *playgrounds* als *battle grounds*, *playing fields* als *killing fields*, alweer, *“Football has nothing to do with fair play. It is war minus the shooting”*, meende de Britse schrijver en dystopicus George Orwell, die in zijn rijke oeuvre verder weinig over sport neerpente. Op heel wat plaatsen in de wereld woeden oorlogen. Maar ook op sportvelden worden *echte* oorlogen uitgevochten. *War plus the shooting*. Op leven en dood in het stadion. De tegenstander opblazen door met granaten te schieten, in plaats van te schieten met opgeblazen voetballer. Geef dan maar het echte voetbal: negentig minuten strijd, evenveel minuten sportieve oorlog. Geritualiseerd geweld. Een gereuleerde kamp, met winnaars en verliezers, maar zonder doden. Zou dat geen mooie reden kunnen zijn waarom het voetbalspel werd uitgevonden? Een wereldspel, jawel, maar niet alle partijen spelen het blijkbaar even ludiek mee. Oorlog is immers geen spel. Maar gelukkig is spel ook geen oorlog. En wordt er na elke oorlog opnieuw gespeeld. ■

Prof. Jeroen Scheerder is hoogleraar sportbeleid en sportsociologie aan de KU Leuven.